

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥ

«**Η ΕΤΑ
έχει ακόμη
υποστηρικτές**»

Ο βάσκος συγγραφέας μιλάει στο «Βήμα» για το πολυβραβευμένο μυθιστόρημά του «**Πατρίδα**», τα χρόνια της τρομοκρατίας, τους θύτες και τα θύματα, τις οικογένειες και τις δυναμικές γυναίκες, αλλά και για τη σημασία της συγχώρησης. **Ένα σημαντικό βιβλίο που μας αφορά**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΠΕΚΟ

Ο Τσάτο ήταν καλός άνθρωπος. Ομως ένα βροχερό απόγευμα τον εκτέλεσαν. Ένας κουκουλόφορος – μια μορφή νεανική, ευκίνητη, θολή – τον πλησίασε και τον πυροβόλησε πολλές φορές πίσωπλατα. Τον είχαν προειδοποιήσει. Τον παρενοχλούσαν και τον εκβίαζαν. «*Τα γράμματα, υπογεγραμμένα με το τυλιγμένο στο τσεκούρι φίδι και τα σύμβο-*

λα της ΕΤΑ, τα είχαν στείλει στη δουλειά». Διότι, πέρα απ' τους εράνους, έτσι χρηματοδοτούσαν τον αγώνα, με στυγνούς εκβιασμούς και μαφιόζικες τακτικές. Το θύμα ήταν επιχειρηματίας – ιδιοκτήτης μιας μικρής μεταφορικής εταιρείας, όχι κάποια ενσάρκωση του καταπιεστικού κεφαλαίου – και ζούσε σ' ένα χωριό της επαρχίας Γκιπούσκα, στη Χώρα των Βάσκων. Κάποια στιγμή ο ίδιος περιήλθε σε αδιέξοδο επειδή αδυνατούσε να πληρώσει τον υψηλό «επαναστατικό φόρο». Και, απλούστατα, τον

έστειλαν στον τάφο. Εκεί ακριβώς, στο νεκροταφείο του Πογιόε, ανέβηκε η χήρα του μια σημαδιακή μέρα του 2011 προκειμένου να τον «ενημερώσει» ότι η εθνικιστική και αυτονομιστική οργάνωση Euskadi Ta Askatasuna (Βασκική Πατρίδα και Ελευθερία) είχε ανακοινώσει επισήμως, μετά από δεκαετίες, την οριστική παύση της ένοπλης δράσης της. Αυτό είναι και το σημείο εκκίνησης του εξαιρετικού μυθιστορήματος του **Φερνάντο Αραμπόρου** υπό τον τίτλο *Patria* που κυκλοφόρησε το 2016, κατέκτησε

όλα τα σημαντικά λογοτεχνικά βραβεία της Ισπανίας και μεταφράζεται σε όλον τον κόσμο. Πρόκειται για ένα βαθιά πολιτικό βιβλίο που καλύπτει μια τριακονταετία της σύγχρονης βασκικής ιστορίας, δηλαδή μια υπόθεση αρκετά πρόσφατη και έντονα τραυματική. Με αφορμή την κυκλοφορία της ελληνικής έκδοσης της *Πατρίδας*, ο 60χρονος συγγραφέας, ο οποίος από το 1985 ζει στο εξωτερικό, συνομίλησε με «Το Βήμα».

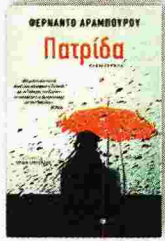
Συνέχεια στη σελίδα 3

Φερνάντο Αραμπούρου

ΤΟ ΒΗΜΑ
βιβλία

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥ Πατρίδα

Μετάφραση
Ττίνα Σπερελάκη.
Εκδόσεις Πατάκη,
2018, σελ. 720,
τιμή 21,90 ευρώ

Συνέχεια από την πρώτη σελίδα

Ο Αραμπούρου συνεπαίρνει με τη σπειροειδή αφήγησή του τον αναγνώστη και ανανεώνει την πίστη του στις (παροπλισμένες εσχάτως) αρετές του κοινωνικού ρεαλισμού. Αυτό το επιτυγχάνει κυρίως μέσα από την ψυχογράφηση των χαρακτήρων. «Εγώ να ξεχάσω; Καλύτερα να πεθάνω» λέει κάπου η Μπιττόρι, η οποία δεν πρόκειται να γαληνέψει αν δεν μάθει όλες τις λεπτομέρειες σχετικά με τη δολοφονία του συζύγου της. Υποψιάζεται κάτι που απεύχεται, ότι ο θύτης είναι ο Χόσε Μάρι, ο γιος της Μίρεν, με την οποία κάποτε δεν ήταν απλώς φίλες αλλά κάτι παραπάνω, σχεδόν αδελφές. Στη θέση της αγάπης και της εκτίμησης ενέσκηψε το αίμα και ο φανατισμός.

Πώς ήταν να μεγαλώνει κανείς στο Σαν Σεμπασιάν σε μια εποχή τέτοιων συναισθημάτων; «Το 1959, όταν γεννήθηκα, η δικτατορία του στρατηγού Φράνκο ήταν πλήρως εδραιωμένη. Η Ισπανία ήταν μια χώρα απομονωμένη

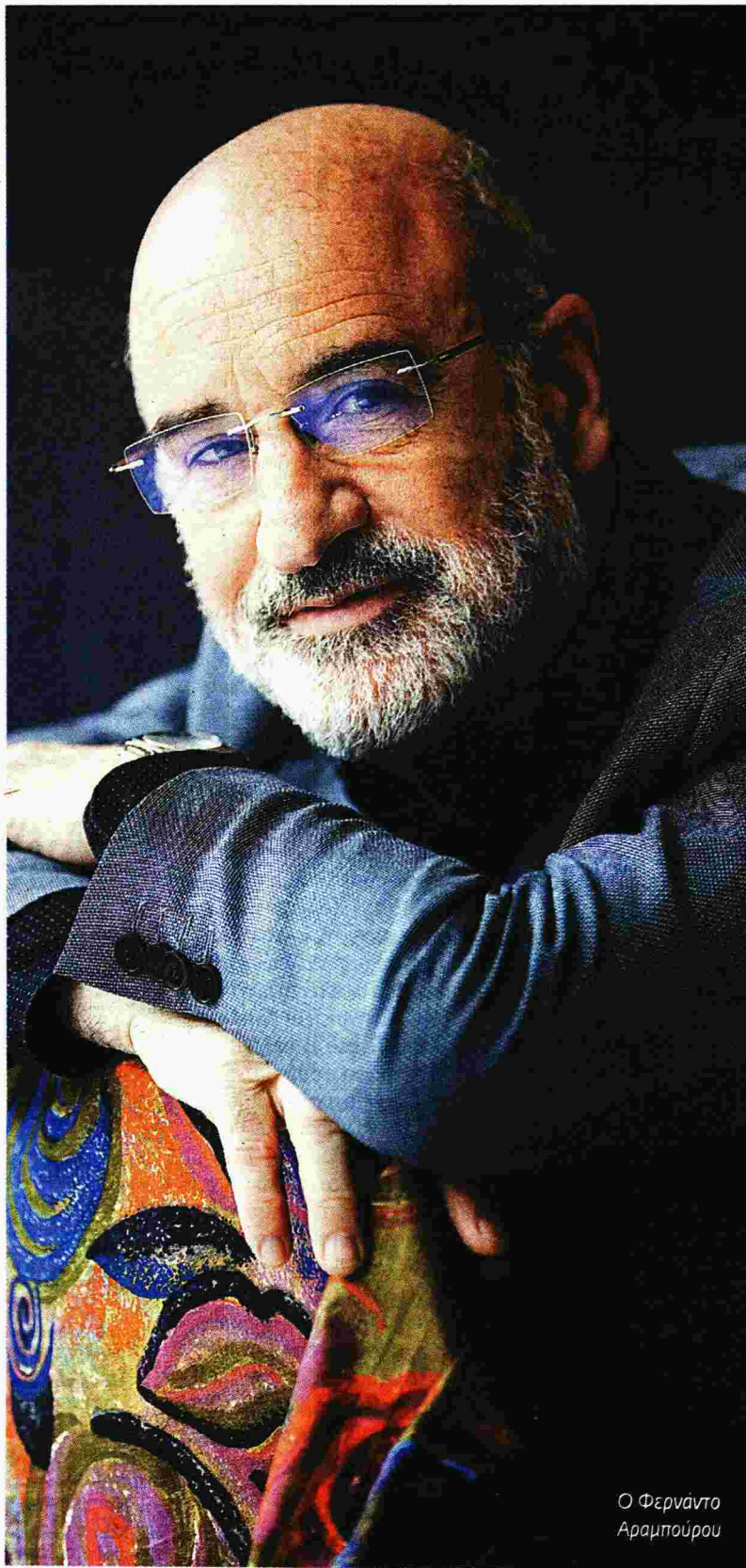
«Δεν υπήρξε κανένας πόλεμος, απλώς μια ένοπλη ομάδα που προσπάθησε να επιβάλει το σχέδιό της μέσω του τρόμου. Στάθηκε αρκετό να σταματήσει η ETA τις δολοφονικές επιθέσεις για να φτάσουμε γρήγορα στη σημερινή κατάσταση γαλήνης»

από την υπόλοιπη Ευρώπη και από πολλές απόψεις καθυστερημένη, διέθετε όμως περιφέρειες με σταθερή βιομηχανική βάση η οποία εξασφάλιζε εργασία και σταθερά εισοδήματα στις λαϊκές τάξεις. Μία από αυτές τις περιοχές που προσέλκυαν μετανάστες από άλλα μέρη της Ισπανίας ήταν η Χώρα των Βάσκων. Ετσι, έζησα μια παιδική ηλικία χωρίς οικονομική στενότητα, σε ένα αποπολιτικοποιημένο κοινωνικό περιβάλλον. Η εκπαίδευση έφτανε σε όλα τα παιδιά και, παρότι η δικτατορία προσπαθούσε να τη χρησιμοποιήσει ως προπαγάνδα, χρόνια αργότερα, στα τέλη της δεκαετίας του '60 και στις αρχές της δεκαετίας του '70, μετατράπηκε σε εστία αντιπολίτευσης απέναντι στο καθεστώς».

Και η λογοτεχνία; Πότε προέκυψε; «Από μικρό με γοήτευαν οι στίχοι των τραγουδιών. Στο σχολείο ήμουν πολύ καλός στο μάθημα της γλώσσας. Ηρθε η ώρα αναγνωσμάτων, αρχικά υποχρεωτικών, σύντομα προαιρετικών, και μαζί τους η επιθυμία να μιμηθώ το πεπρωμένο των ανθρώπων που γράφουν για τους άλλους. Συνειδητοποίησα ότι μιλώντας καλά και γράφοντας ποιήματα ήταν ευκολότερο να κατακτήσω τα κορίτσια. Το γράψιμο μου έδινε γνώση και η γνώση ελευθερία. Στα δεκαέξι ή στα δεκαεπτά μου έγραφα πια τακτικά. Δεν έχω σταματήσει από τότε».

Οικογένειες, γυναίκες, μνήμες

Και η «Πατρίδα» συνιστά, αναμφίβολα, την κορύφωση αυτής της σταδιοδρομίας. Επειδή, εκτός των άλλων, συνιστά και ένα έργο ζωής. «Την εποχή της ETA δημοσίευσα άρθρα και

Ο Φερνάντο Αραμπούρου

Η δύναμη της συγχώρησης

διηγήματα που σχετίζονταν άμεσα με την τρομοκρατία και ήταν επικριτικά απέναντί της. Ωστόσο, το βιβλίο αυτό δεν θα μπορούσε να γραφτεί νωρίτερα. Κάθε μυθιστόρημα οργανώνει κάποια γεγονότα, τα βάζει σε μια τάξη, τα μοιράζει σε κεφάλαια. Ακριβώς αυτό που δεν συμβαίνει ποτέ στη ζωή των ανθρώπων. Από τα παιδικά μου χρόνια έχω ζήσει από κοντά τη βασική πολιτική σύγκρουση και την τρομοκρατία. Εβλεπα, διάβαζα και άκουγα, ενώ ταυτόχρονα ωριμάζα και συσσωρεύα εμπειρίες. Δεν άργησα να καταλάβω ότι αυτός ο ανεμοστρόβιλος αιματηρών γεγονότων θα μπορούσε μια μέρα να μου χρησιμεύσει ως βάση για ένα ή περισσότερα μυθιστορήματα. Στην πραγματικότητα, η «Πατρίδα» είχε αρχίσει να διαμορφώνεται σταδιακά μέσα μου προτού συλλάβω με σαφήνεια το έργο».

Στο μυθιστόρημα του Φερνάντο Αραμπούρου κυριαρχούν, με αρκετά ευδιάκριτο τρόπο, οι οικογένειες και οι γυναίκες. Γιατί άραγε; «Ενήργησα ενστικτωδώς. Δύο οικογένειες μου έδιναν εννέα ήρωες, ποικίλων ηλικιών, με διαφορετική βιογραφική πορεία, και των δύο φύλων. Μου δινόταν με αυτόν τον τρόπο η ευκαιρία να καταδείξω με αρκετά σύνθετο τρόπο πώς επιδρά η συλλογική ιστορία σε εννέα διαφορετικούς ήρωες. Κατά τη λοιπά, κι εγώ πιστεύω πως οι γυναίκες είναι χαρακτηριστικές παίζον ουσιαστικό ρόλο στο μυθιστόρημα. Θα έλεγε κανείς πως οι άνδρες δημιουργούν προβλήματα ή υφίστανται δεινά που στη συνέχεια εκείνες πρέπει να διευθετήσουν. Αυτό έχει εν μέρει σχέση με έναν τύπο γυναίκας που αφθονεί στη Χώρα των Βάσκων: δυνατή, δουλενταρού, με υψηλό βαθμό αυτο-

εκτίμησης και μεγαλύτερη ρητορική δεινότητα από τους περισσότερους άνδρες». Η «Πατρίδα» σημείωσε τεράστια επιτυχία στην Ισπανία. Εικάζει κανείς ότι αυτός ο μεγάλος αντίκτυπος ίσως έχει ευρύτερες προεκτάσεις, πολιτικές και κοινωνικές. Ο ίδιος πώς το εξηγεί; «Είναι το ένατο μυθιστόρημά μου. Δεν νομίζω ότι τα προηγούμενα είναι χειρότερα γραμμένα. Ωστόσο, δεν είχαν τον ίδιο αντίκτυπο. Γιατί; Η «Πατρίδα» άγγιξε ένα νεύρο της εποχής μας, όχι μόνο στην Ισπανία. Αυτό το νεύρο έχει ίσως να κάνει με τη σχέση του καθενός μας με την εθνική πραγματικότητα που μας περιβάλλει, καθώς και με την ιστορία των αντίστοιχων χωρών μας. Στην Αργεντινή, στη Γερμανία, στην Ιταλία, σ' όλα τα μέρη όπου παρουσίασα την «Πατρίδα», αντιλήφθηκα μεγάλο ενδιαφέρον για θέματα όπως η συγχώρηση, η συμφιλίωση, η μνήμη, η αποδοχή ή η απόρριψη της ιστορίας των προγόνων μας».

Το ανέφικτο της λήθης

Η ETA ανήκει πλέον στην Ιστορία. Ομως κατά πόσον ανήκει όντως στο παρελθόν; «Κοιτάζτε, η ETA ήταν κομμάτι ενός ευρέως κινήματος που αυτή τη στιγμή διαθέτει κοινοβουλευτική εκπροσώπηση και αξιόλογη δύναμη στους δήμους. Η ETA τελείωσε, όμως οι λόγοι για τους οποίους ασκούσε βία εξακολουθούν να υπάρχουν κάτω από έναν μανδύα νομιμότητας. Διαθέτει ακόμα πολλούς υποστηρικτές, στους μαχητές της αποδίδονται τιμές όταν αποφυλακίζονται, δεν έχει χάσει εντελώς την παρουσία της στις πόλεις και στα χωριά της Χώρας των Βάσκων». Η Μπιττόρι κάνει κάπου λόγο για «μια σύγκρουση όπου ήταν αναμειγμένη ολόκληρη η κοινωνία, όχι μόνο μια ομάδα πολιτών». Τι υπονοεί; Ενα είδος εμφυλίου πολέμου; Συμφωνεί με την προίδα που έπλασε; «Η θεώρηση της Μπιττόρι είναι μεροληπτική. Αντιπροσωπεύει την ETA και τους οπαδούς της. Δεν υπήρξε κανένας πόλεμος, απλώς μια ένοπλη ομάδα που προσπάθησε να επιβάλει το σχέδιό της μέσω του τρόμου. Η απόδειξη είναι ότι στάθηκε αρκετό να σταματήσει η ETA τις δολοφονικές επιθέσεις για να φτάσουμε γρήγορα στη σημερινή κατάσταση γαλήνης».

Κομβική σημασία την «Πατρίδα», πέρα από το ανέφικτο της λήθης, έχει η έννοια της συγχώρησης. Το συγκινητικό τέλος του μυθιστορήματος μας προτρέπει να σκεφτούμε αν η συγχώρηση αφορά, εν τέλει, περισσότερο τους εαυτούς μας ή τους άλλους. Τι πιστεύει ο Φερνάντο Αραμπούρου; «Η συγχώρηση είναι μια ενδόμυχη σύνδεση ανάμεσα στον επιτιθέμενο που καταπίνει τον εγωισμό του και στο θύμα που δίνει άφεση σ' εκείνον που τον αδικεί. Στον πρώτο η συγχώρηση προσφέρει κάθαρση της συνείδησής του και στον δεύτερο επανόρθωση, συνειδητοποίηση της αδικίας που του έγινε και βεβαιότητα ότι δεν θα προστεθεί κι άλλος πόνος σ' αυτόν που ήδη νιώθει. Γι' αυτό εγκωμιάζει η ψυχιατρική επιστήμη την αντικαταθλιπτική δύναμη της συγχώρησης. Υπάρχουν στη Χώρα των Βάσκων κάποιοι που ζήτησαν συγχώρηση και κάποιοι που δέχθηκαν να τη δώσουν. Είναι ατομικές πρωτοβουλίες με πολύ θετικό για την κοινωνία παιδαγωγικό αντίκτυπο».

Ο συντάκτης ευχαριστεί θερμά τη μεταφράστρια κυρία Ττίνα Σπερελάκη για τη συμβολή της στη δημοσίευση της συνέντευξης.

